

جایگاه نقش خورشید در سفالینه‌های میبد

بهاره السادات آقایی^۱، فاطمه پورامینی^۲، بنفشه السادات آقایی^۳

^۱استاد مدعو، دانشکده فنی دختران، میبد، ایران

^۲کارشناسی ارشد، ارتباط تصویری، دانشکده علم و هنر، یزد

^۳استاد مدعو، دانشکده فنی دختران، میبد، ایران

چکیده

سفال به عنوان نخستین کتاب مصور، از دیرباز بستری بوده برای نمایش احساس و بیان اندیشه‌های انسان، پایداری و ماندگاری فرهنگی. این نقوش دیربار بر بستر سفالینه‌هایی از هزاره‌های پیشین تا روزگاران پس از اسلام نمادی است از امتداد فرهنگ قوم ایرانی و ره آوردی برای هنرمندان امروز که آرمانشان ماندگاری و احیای تاثیرات مثبت و کارایی است که در گذشته بدان رسیده‌اند. از میان این نقوش آنچه بیش از همه به چشم می‌خورد نقش خورشید (چلیپا) است، که به باوری بسیاری از پژوهشگران ریشه در آیین‌ها و سنت‌های باستانی و اساطیر کهن این سرزمین دارد. این نقش با وجود سادگی، از تنوع و بدعت فراوانی برخوردار است. میبد یک منطقه کویری است و خورشید مظهر روشنایی بوده است. بخاطر مذهب مردم منطقه که زرتشتی بوده‌اند خورشید در بین آن‌ها مقدس بوده، نقش خورشید خانم از این فرهنگ گرفته شده است. طرح خورشید خانم در بعضی از مساجد و اماکن عمومی به اشکال مختلف دیده می‌شود. عدد هفت در بین مردم طبق اعتقادات آنها عدد مقدسی شمرده می‌شد. به همین دلیل خطوط تشعشعات دور خورشید را هفت خط تشکیل می‌داده است. دلیل ترسیم خورشید با چهره زن را می‌توان اینگونه توجیه کرد که این تصویر همان تصویر ایزد بانوی مهر در اصل ایزدی است شریک در فرمانروایی جهان، برکت بخش و حامی پیمان.

واژه‌های کلیدی: خورشیدخانم، نقش، سفالینه، انتزاع، نماد

مطالعات هنر و فرهنگ

دوره ۵، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۹، صفحات ۱۹-۱۲